

Rhezeliuss (F c 6): 1—8 **uikter · fr**, 12—18 **iuruntr**, 22—29 **sikbiar-**; 30—32 saknas; 33 **u**, 35 **e**, 43 **e**, 48—55 **suartunk**; F a 6: 1—8 **uikter · fr**, 22—33 **bia - n . . . u**, 35 **e**, 43 **e**, 48—55 **suartunk**; R 550: 1—8 **uikter + fr**, 22—33 **sikbia . . . u**, 35 **a**, 43 **e**, 48—55 **suartunk**. F a 5 har supplerat de saknade runorna på toppen: 1—8 **uikterfr**, 22—37 **biarn · litu · resa**. — Hadorph och Leitz (B 533): 1—8 **uikterfr**; 9 **a** saknas; 9—18 **uk tiuruntr**; 22—37 **sikbiarn · lit - · risa**; 43 **e**; 48—55 **suartunk**. — A. Celsius: 1—8 **uigterfr**; 9—18 **uk iuruntr**; 22—37 **sigbiar . . . resa**; 43 **e**, 48—55 **suartunk**. — Dybeck: 1—8 **uikterfr**, 9—18 **uk tiuruntr**, 22—37 **sikbiarn · lit - risa**, 43 **e**, 48—55 **suar - uik**. Det är anmärkningsvärt, att B 533 har runorna på toppen 28—33 **n · lit -**, fastän dessa saknas både hos Rhezelius och Celsius. Att Dybeck också har dem, betyder mindre, då han här, liksom i fråga om det föregående 9—18 **uk tiuruntr**, följer B 533. Skadan förefaller vara gammal.

Om namnet *Vigdiarfr* se U 573, om *Iorundr* Sö 260. *Sigbiorn*, med kortnamnet *Sibbi*, är ett relativt vanligt namn. **suartunk** (ack.) torde återge ett namn *Svartungr*. Detta är icke annars belagt i runinskrifterna eller medeltida urkunder (Lundgren o. Brate). Däremot finnes variantformen *Sværtungr* i ett par sörmländska inskrifter; se Sö 217 och där cit. litt.

Ristningen är icke signerad. Men det kan knappast vara något tvivel om att den är utförd av samme man som U 1007. Likheter i ornamentik äro påfallande stora. Särskilt bör kanske påpekas, att ristaren har dragit smalare slingor genom snitt i det stora rundjurets kropp. Linjerna äro smala och grunda, och båda ristningarna därför i lika hög grad svåra att urskilja. På U 1007 har ristaren namngivit sig som **moni**, d. v. s. *Manni* eller *Mani*. Båda stenarna stå kvar på ursprunglig plats; de ha varit resta på forntida gravfält.

1007. Visteby, Rasbo sn.

Pl. 47.

Litteratur: E. Sidenbladh, Några ord till upplysning om bladet »Rånäs» (Sveriges Geologiska Undersökning 27, 1868); R. Dybeck, Runa (fol.) 1 (1873), s. 90; UFT h. 2 (1872), s. 51, 5 (1876), s. 111; G. Ahlbin i Upsala ¹⁷/₇ 1922, Upsala Nya Tidning ¹⁹/₆ 1923, brev till S. Curman ³/₁ 1927 (ATA); E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 119; Svenska Dagbladet ¹³/₁₁ 1926; B. Bergman, Inventering av fasta fornminnen i Rasbo sn, tillägg 1926 (ATA), Uppländsk run- och bildstensristning (1948), s. 215.

Äldre avbildningar: Dybeck a. a. 1 pl. 19; B. Bergman foto 1926 (ATA).

Runstenen står på en höjd mellan gårdarna i Visteby, 400 m. SSÖ om de nordligaste gårdarna, 100 m. N om Visteby kvarn (Brännbol). Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Rånäs».

Stenen är tidigast omtalad i Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Rånäs» (1868): »på en höjd vid Vistebo bränneri, 5 fot hög, 4,5 fot bred sten med nätt slinga och nästan oläsliga runor, ej förr känd.» Uppgiften upprepas i UFT h. 2 (1872): »På en höjd vid Vistebo bränneri står en 5 fot hög och 4,5 fot bred sten med slinga och otydliga runor.» R. Dybeck besökte platsen under sin antikvariska resa sommaren 1873: »ännu en gång begaf [jag] mig till Rasbo härad, der jag stannade vid Visteby i Rasbo socken, för att betrakta en nyfunnen runsten, hvilken skulle ega 'otydliga runor', vara 'oläslig' o. d. Han står på en stenig höjd vid utflyttade gården af byn och utgör sydöstra delen af en firsidig stensättning kring en nu mer afgräfd ättehö. Vid dennes södra hörn är en väl behållen mindre stenkrets.» B. Bergman (1926): »Runstenen utgör en av hörnstenarna i en rektangulär stensättning, som tyvärr är något skadad.» Någon arkeologisk undersökning av platsen har icke gjorts, men en sådan vore synnerligen önskvärd, såsom redan Bergman har framhållit, då här ett tydligt samband synes föreligga mellan ett gravfält och en rest runsten.

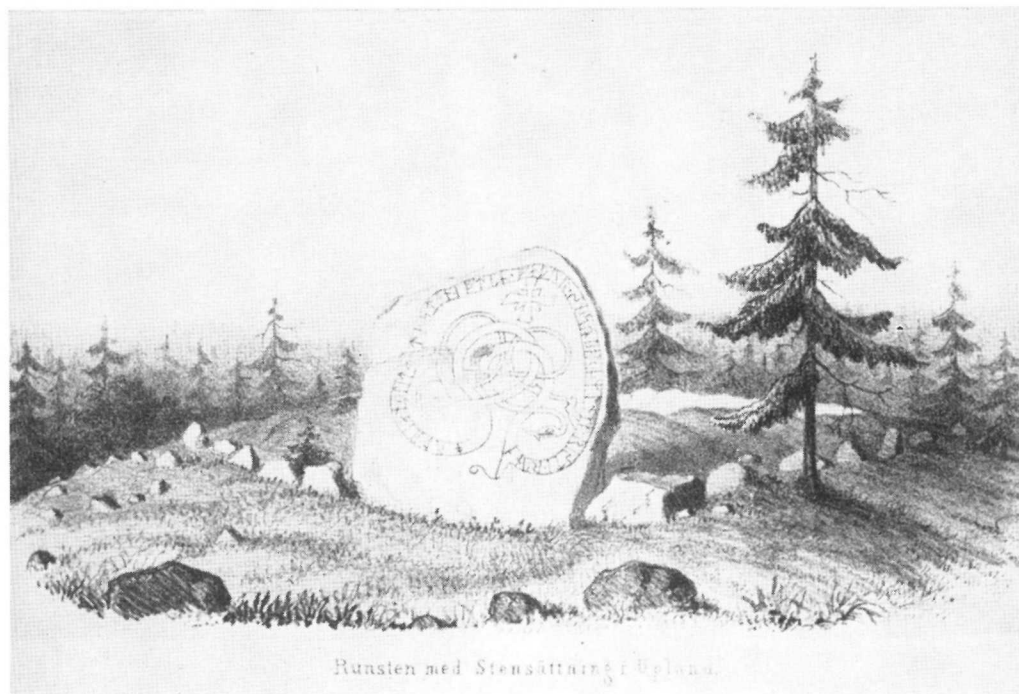

Fig. 163. U 1007. Visteby, Rasbo sn. Efter R. Dybeck, Runa (fol., 1873).

Ljusgrå granit, innehållande stora mängder av vit kvarts. Höjd 1,84 m., bredd 1,47 m. Den ristade ytan är ganska ojämn. Ristningen är grunt huggen, delvis mycket svårläst, särskilt på v. sidan. Även ornamentiken suddig och behöver god belysning för att någorlunda tydligt framträda.

Inskrift:

ouppbian lit rita · stin · aftir · faður · sin · sihorn · moni risti · runa

Auðbiörn let retta stein æftir faður sinn Sigbiörn. Manni risti runa[r].

»Ödbjörn lät uppresa stenen efter sin fader Sigbjörn. Manne ristade runorna.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. Nedre bst i 1 o är svag, men torde vara säker. Bst i 3 p är svag, ej fullt säker. Men intet annat än p kan komma i fråga. Intet sk efter 7 n. 11—12 ri mycket svagt; 13—16 ta · st är däremot tydligt. 17—18 in återigen mycket svagt; mellersta delen av 17 i och hela övre delen av 18 n kan knappast spåras. Bst i 19 a svag, men sannolik. Fr. o. m. 26 p framträda runorna tydligare. Sk efter 28 r är säkert. Alla runorna i 32—38 sihorn äro säkra. Hst till 35 b står i en spricka. Runorna 33—35 ihb stå påfallande tätt, och sannolikt har h från början uteglömts och senare tillagts mellan i och b. 39 m är fullt tydligt. 40 o likaså; övre bst är något svagare än den nedre. 41 n är tydligt. 42 i har ingen bst. 39—42 moni torde vara fullt säkert.

Dybeck: Sk efter 7 n. 11—12 ri saknas; likaså 17 i och 30 i. 19 i; 32—37 suhorn; 39—42 mini; sk efter 42 i; 49 y. »Andra runan skulle äfven kunna tagas för r, men är troligen u. i i sin har här aldrig varit ristat. h i följande namnet är binderuna med föregående u.»

Om namnet *Auðbiörn* se Sö 344. Namnet *Sigbiörn* förekommer även på U 1006 inom samma socken, och det är givetvis möjligt, att det här är fråga om samme man. Men då namnet är tämligen vanligt under vikingatiden, blir en identifikation i varje fall högst osäker. Om namnet *Manni* (eller *Māni*) se U 304.

Ristaren Manne har icke namngivit sig i någon annan inskrift. Förmodligen har han dock ristat även U 1006 och U 1008, kanske också U 1010. Gemensamt för dessa ristningar är den något osäkra huggningstekniken och de grunda, otydliga linjerna. Korset är identiskt detsamma på U 1006, 1007 och 1008. Ornamentiken överensstämmer i huvuddragen å ena sidan på U 1006 och 1007, med runbandet lagt utefter stenens ytterkanter, å andra sidan på U 1008 och 1010, med runbandet lagt i runda öglor, som anpassa sig efter stenarnas form.

Åtminstone tre av dessa stenar ha varit resta på forntida gravfält och stå ännu kvar på ursprunglig plats: U 1006, 1007 och 1010. U 1008 har tyvärr blivit flyttad och finns endast fragmentariskt i behåll.

1008. Västerberga, Rasbo sn. Nu i Rasbo kyrka.

Pl. 46.

Litteratur: B 534, L 295. J. Bureus, F a 6 s. 184 n:r 96 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 288, F a 1 s. 66; J. Rhezelius, F c 6 (*Monumenta Uplandica*), s. 37 (utg. i UFT h. 30, 1915), R 550 (UUB) n:r 17; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 141; O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 1, s. 103, 370, R 556 (UUB), s. 456; G. Floderus, *Beskrifning öfver Rasbo härads antiqviteter*, 1813 (UUB); A. Floderus, *De paroeciis Uplandiæ Rasbo et Kihl* (diss. Uppsala, 1848), s. 6; UFT h. 2 (1872), s. 50; G. Ahlbin i *Stockholms Dagblad* 6/5 1901, *Uppsala Nya Tidning* 19/6 1923, brev till Riksantikvarien 3/7 och 20/7 1922, 22/5 1925, 3/1 1927, till prof. O. Almgren 29/12 1922 (ATA); B. Bergman, *Inventering av fasta fornminnen i Rasbo sn* 10/6 1925, med tillägg 27/6 och 7/12 1926 (ATA), *Uppländsk run- och bildstensristning* (1948), s. 217.

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckningar (i F c 6 och R 550); Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 116); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 534); B. Bergman foto 1925 (ATA).

Runstenen, varav numera endast ett par fragment äro bevarade, var känd redan av Bureus, genom meddelande av Rhezelius. Platsen anges av denne sålunda: »Widh West berga sönan byn uidh gri[n]den är denne R[un] rest op. 28 Sept.» (F c 6); »Widh Wäster Berga» (F a 6); »Widh wester Berga, i backan sönan byn. Denne Runsten lågh aldeles omkull, huilken iagh opresa lät, och är på honom klar styl och mycket slät» (R 550). F a 5: »Wästerberga.» — *Ransakningarna*: »Wästerberga backan enn stehn påskrifwen.» — Peringskiöld, *Monumenta*: »Westerberga, wid Byen, finnes En Steen» (B 534 och L 295: »Westerberga»). — Anders Celsius har granskat inskriften den 13 juni 1726 och Olof Celsius den 2 maj 1727. Den förre kallar platsen »Rasboberga». — G. Floderus uppger ännu 1813, att »Wid Wästerberga by finnes en runsten, på hwilken står ...» Men A. Floderus kunde år 1848 meddela, att stenen var sönderslagen och till större delen förkommen: »Ad vicum Westerberga usque ad annos proximos stetit cippus runicus, cujus partem in fundamento lapideo horrei cujusdam adhuc videre licet.» — R. Dybeck uppgav i sin reseberättelse 1866: »Ett stycke af en runsten uttogs ur källarmuren vid Vesterberga och ett annat ur grunden till en loge derstädes.» Åtgärden synes endast ha blivit planerad, ej utförd, och stenen är icke medtagen i *Sveriges runurkunder*. I Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Uppsala» omtalas endast det ena fragmentet: »vid Westerberga, skadad och liggande i stenfoten till en lada.»

De båda fragmenten, som omtalas i Dybecks reseberättelse, iakttogos på nytt av herr Gunnar Ahlbin och anmäldes till Riksantikvarien 1922. »Den ena delen är lagd till stöd i en lada vid vägen mot Rasbokils socken ... Den andra delen lades till stöd i körbana till loge i granngården så sent som 1916 ... Runorna äro dess bättre vända utåt, och stenen tycks vara delad på längden.» Stenarna framtogs år 1926 och fördes till kyrkan. De hopfogades med sten kitt och mässingsdubbar och uppställdes i södra vapenhuset invid östra väggen.

Ljust grårod, finkornig granit. Höjd 1,06 m., bredd 0,88 m. Ytan är slät. Ristningen är tämligen djupt huggen, men ganska ojämnt, delvis tydligt, delvis rätt svagt.